

Eijsden-Margraten: 10 september 2026

Onderwerp: Optimalisering VTH-taken Rijksmonumenten

Bezoekadres:

Amerikaplein 1
6269 DA Margraten

Servicepunt:

Breusterhof 2
6245 EL Eijsden

Postadres:

Postbus 10
6269 ZG Margraten

tel. 14043

of +31 (0)43 458 8488

fax +31 (0)43 458 8400

info@eijsden-margraten.nl

www.eijsden-margraten.nl

IBAN BNG:

NL46BNGH0285148680

BIC BNGHNL2G

Geachte raadsleden,

Hierbij willen wij u informeren over het plan van aanpak om de VTH-taken te optimaliseren betreffende de rijksmonumenten dat is opgesteld op verzoek van de Provincie Limburg.

De gemeente Eijsden-Margraten heeft 396 rijksmonumenten, waarvan 4 archeologische monumenten. Als bevoegd gezag is de gemeente verantwoordelijk voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken) en voor het toezicht op onder andere de instandhoudingsplicht van deze monumenten.

De Provincie Limburg voert in het kader van Interbestuurlijk Toezicht (IBT) Erfgoed toezicht uit op de werkzaamheden van de gemeenten.

Naar aanleiding van een provinciaal onderzoek naar vergunningdossiers over rijksmonumenten uit de afgelopen jaren zijn enkele onvolkomenheden in de uitvoering van de VTH-taken geconstateerd. De provincie heeft het college hierover op 18 februari 2026 geïnformeerd en aangegeven dat de gemeente zich bevindt op trede 3 van de interventieladder van het beleidskader "indeplaatsstelling" (zie bijlage 1). In deze brief is aangegeven dat de Provincie een erfgoedscan zal laten uitvoeren en aan hand van de resultaten hiervan de gemeente een plan van aanpak op te stellen om de uitvoering van de VTH-taken op het gebied van de rijksmonumenten te verbeteren c.q. te optimaliseren.

De erfgoedscan, die overigens bij elke gemeente zal worden uitgevoerd, is op 31 maart 2026 uitgevoerd. Eind juni 2026 hebben we, op basis van de resultaten, de elementen voor het plan van aanpak ontvangen van de Provincie. Vervolgens hebben we in juli 2026 het plan van aanpak "Optimalisering VTH-taken rijksmonumenten" opgesteld. Op 24 augustus 2026 hebben we de Provinciale (ambtelijke) goedkeuring ontvangen.

Het plan van aanpak (zie bijlage 2) richt zich op vijf onderdelen:

1. Meer inzicht in de staat en risico's van rijksmonumenten door middel van een risicoanalyse en gerichte controles.
2. Actualisatie van het erfgoedbeleid en versterking van de VTH-beleidscyclus.
3. Versterking van capaciteit, deskundigheid en regionale samenwerking.
4. Betere borging van de instandhoudingsplicht, werkprocessen en dossiervorming.
5. Intensieve begeleiding van vergunningprocedures door de provincie.

Behandeld door :
Bijlage(n) : 2
Documentkenmerk(en) : 1007682, 1031903

Uw brief van :
Uw kenmerk :
Pagina : 1 van 2
Ons kenmerk : Z/26/293469/1040657

.banholt
.bemelen
.cadier en keer
.eckelrade
.eijdsen
.gronsveld
.margraten
.maradorp
.mesch
.mheer
.noorbeek
.oost-maarland
.rijckholt
.scheulder
.st. geertruid

BLOESEM VAN HET ZUIDEN

De actualisatie van een nieuw erfgoedbeleid, vermeld in punt 2, bevindt zich momenteel al in een afrondende fase en zal vervolgens aan u worden voorgelegd ter vaststelling.

Door de optimalisering van de VTH-taken is het noodzakelijk de benodigde capaciteit aan te passen. Dit aspect zal worden meegenomen in de begroting 2027 die aan u zal worden voorgelegd.

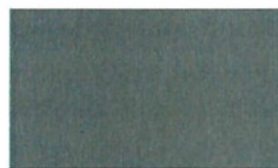
Vervolg

Het college zet zich ervoor in om de uitvoering van de VTH-taken voor rijksmonumenten verder te professionaliseren, te voldoen aan de instandhoudingsplicht en te waarborgen dat vergunningverlening, toezicht en handhaving bijdragen aan het behoud van erfgoedwaarden.

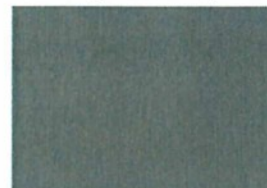
Wij zullen uw raad informeren over de voortgang en de verdere resultaten van het verbetertraject.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Eijdsen-Margraten.

De secretaris,

De burgemeester,

Burgemeester en Wethouders van de
gemeente Eijsden-Margraten
Postbus 10
6269 ZG MARGRATEN

Gemeente Eijsden-Margraten	
	BVO
18 FEB. 2026	
Afschrift 1 - Babs college 18-2-2026	Raad

Cluster SC
Uw kenmerk
Ons kenmerk DOC-00861111
Bijlage(n)

Behandeld
Telefoon
Maastricht
Verzonden

10 februari 2026

13 FEB. 2026

Onderwerp

Interbestuurlijk toezicht Omgevingswet/Erfgoedwet

Z/26/291474 - 1007682

Geacht college,

In het kader van het interbestuurlijk toezicht (IBT) op het domein Erfgoed heeft op 4 december 2025 een bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen uw wethouders, de heer Custers en mevrouw Steijns-Huids en gedeputeerde mevrouw Demollin-Schneiders. De aanleiding voor dit overleg waren de resultaten van het verdiepingsonderzoek uitgevoerd naar de vergunningverlening inzake rijksmonumenten van uw gemeente.

Op basis van binnengekomen meldingen heeft het IBT in het eerste kwartaal van 2025 alle door uw gemeente tussen 2023 en het eerste kwartaal 2025 verleende vergunningen inzake rijksmonumenten opgevraagd. Bij 3 van deze casussen zijn procedurele onvolkomenheden geconstateerd. Wat dit voor u betekent, leest u in deze brief.

Aanleiding:

Het interbestuurlijk toezicht kent naast het systematisch toezicht ook het acteren op meldingen en/of signalen naar de mate van taakbehartiging van de medebewindstaken van gemeenten, waterschap en gemeenschappelijke regelingen. Het IBT gebruikt deze meldingen/signalen om te bepalen of sprake kan zijn van risico's of tekortkomingen in de taakuitvoering.

In het bestuurlijk overleg hebben we besproken dat een zorgvuldige en transparante vergunningverleningsprocedure essentieel is om de unieke en vaak kwetsbare cultuurhistorische waarden van onze rijksmonumenten effectief te beschermen.

We onderkennen gezamenlijk dat de handhaving op deze regels, en het actief toezien op de naleving ervan, hierin een onmisbare schakel vormt.

Zonder voldoende toezicht en handhaving bestaat het risico dat monumentale waarden onherstelbaar verloren gaan. Het vergunningstraject is niet slechts een formaliteit, maar een essentieel toetsingsmoment: elke ingreep in of aan een rijksmonument moet worden beoordeeld op basis van de geldende (erfgoed)wet- en regelgeving en met respect voor het historische karakter van het pand of object. Alleen zo kunnen wij, gezamenlijk als overheid, borgen dat de Limburgse monumenten behouden blijven voor de volgende generaties.

In het overleg is uitgesproken dat een consequent en deskundig toezichtbeleid noodzakelijk is voor een geloofwaardige uitvoering van het erfgoedbeleid. Door kennis te delen en gezamenlijk op te trekken, versterken we de uitvoeringspraktijk en vergroten we het bewustzijn bij inwoners, eigenaren en betrokken partijen dat onrechtmatige aanpassingen onaanvaardbaar zijn en ook daadwerkelijk zullen worden aangepakt.

Vervolg:

Alle toezichtontvangers staan standaard op trede 1 van de interventieladder. Uw gemeente bevond zich, door het opvragen en beoordelen informatie en de ambtelijke afstemming op 8 oktober 2025, op trede 2 van de interventieladder van het beleidskader "indeplaatsstelling".

(<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnota-s/2011/03/08/algemeen-beleidskader-indeplaatsstelling-bij-taakverwaarlozing>). Tijdens het recente bestuurlijk overleg is besproken dat uw gemeente zich momenteel op trede 3 van de interventieladder van het beleidskader "indeplaatsstelling" bevindt. Dit betekent dat wij de komende vier jaren graag samen met u optrekken bij het behandelen van vergunningaanvragen voor rijksmonumenten. We willen u daarom vragen om alle aanvragen, vanaf de initiatiefase tot en met de vergunningverlening, inclusief eventuele verzoeken om handhaving en de te nemen (vervolg)stappen in de betreffende dossiers, proactief met het IBT te delen. Op deze manier kunnen wij de processen goed volgen en waar nodig tijdig ondersteuning of advies bieden, zodat we samen de kwaliteit van de dienstverlening kunnen waarborgen.

Daarnaast is afgesproken dat uw gemeente voor 1 april 2026 een verbeterplan in samenspraak met onze medewerkers IBT opstelt. Inmiddels zijn hiervoor al afspraken ingepland.

Ten slotte is in het overleg aangegeven dat begin 2026 Arena Consulting bij alle Limburgse gemeenten een risicoanalyse zal uitvoeren, waarbij wordt gekeken naar de stand van zaken rondom de wettelijke vereisten uit onder andere de Omgevingswet, Erfgoedwet en het Omgevingsbesluit. De resultaten hiervan kunt u desgewenst als waardevolle basis gebruiken voor het opstellen van uw eigen verbeterplan.

Wanneer daar behoefte aan is, kan het team IBT relevante partners op het gebied van cultureel erfgoed inschakelen. Op deze manier kunnen wij uw gemeente gericht ondersteunen en tegelijkertijd zorgen voor kennisdeling en het optimaal benutten van ieders expertise.

Door betrokken partijen samen te brengen, creëren we een kans om gezamenlijk te werken aan het behoud en de versterking van ons waardevolle Limburgse erfgoed.

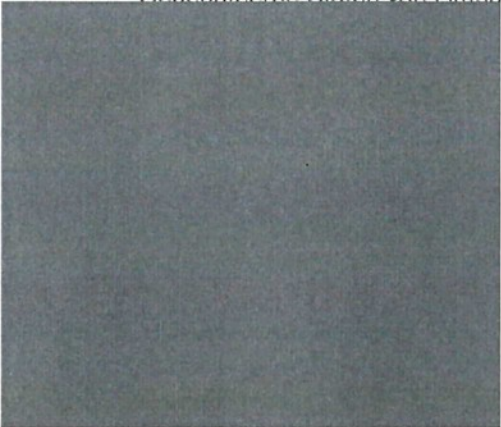
Ten slotte:

In 2026 zullen er bij alle Limburgse gemeenten verdiepende onderzoeken plaatsvinden op het gebied van de Erfgoedwet en de Omgevingswet. In het eerste en tweede kwartaal van 2026 wordt er bij 31 gemeenten een risicoanalyse uitgevoerd om te beoordelen in hoeverre de taken rond de Erfgoedwet worden uitgevoerd. Hierbij zal extra aandacht zijn voor publiek toegankelijke rijksmonumenten, mede naar aanleiding van de instorting van de Wilhelminatoren in Valkenburg.

In een vervolgonderzoek zullen de monumenten/omgevingscommissies in Limburg in kaart worden gebracht. Daarbij wordt getoetst of zij beschikken over de wettelijk vereiste deskundigheid en onafhankelijkheid.

Verder zal op het terrein van de Omgevingswet bij alle 31 gemeenten een verdiepend onderzoek worden uitgevoerd naar het proces van vergunningverlening in brede zin. Hierbij wordt met name gekeken naar de praktijk van het achteraf legaliseren van overtredingen.

Gedeputeerde Staten van Limburg

PLAN VAN AANPAK OPTIMALISERING VTH-TAKEN RIJKSMONUMENTEN

Aanleiding

Tijdens inspecties in het kader van het Interbestuurlijk toezicht Erfgoed is geconstateerd dat de VTH-taken over de Rijksmonumenten nog niet volledig optimaal zijn, waardoor onvolkomenheden zijn ontstaan in de processen van vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Verder geven de resultaatanalyse van:

- De Erfgoedmonitor van de Inspectie Overheidsinformatie 2025-2026,
- De rapportage Kwaliteitscriteria 3.0 VTH 2025 (onderdeel jaarverslag 2025 VTH) en
- De erfgoedscan uitgevoerd door de Provincie Limburg

het beeld dat een optimalisatie van de VTH-taken ertoe zal bijdragen dat de processen rondom de Rijksmonumenten verlopen volgens de wet- en regelgeving en dat hierdoor de kwetsbare cultuurhistorische waarden van de rijksmonumenten effectief kunnen worden beschermd.

Gelet op het bovenstaande heeft de Provincie Limburg besloten om de gemeente Eijsden-Margraten op trede 3 van de interventieladder te plaatsen. Dit betekent dat de Provincie toezicht zal houden op de VTH-taken rondom Rijksmonumenten. Verder dient in dit kader een verbeterplan te worden opgesteld voor de VTH-taken rondom de Rijksmonumenten in samenspraak met de IBT-medewerkers van de Provincie.

Doelstelling

Het realiseren van een aantoonbaar effectieve, risicogerichte en juridisch robuuste uitvoering van VTH-taken voor Rijksmonumenten, gericht op het **voorkomen van aantasting van erfgoedwaarden** en het voldoen aan wet- en regelgeving (o.a. Omgevingswet en handreiking RCE).

1. Inzicht in Rijksmonumenten

Doel

Actueel, integraal en structureel inzicht verkrijgen in:

- Onderhoudsstaat
- Risico's (verval, leegstand, functiewijziging)
- Naleefgedrag

Acties

1. Opzetten integraal monumentenbestand (i)

- Bundelen van gegevens (BAG, RCE, inspecties, vergunningen)
- Classificatie: hoog / middel / laag risico

2. Uitvoeren nulmeting (quickscan) (i)

- Fysieke inspectie top-risico objecten ($\pm 20-30\%$)
- Bureau-analyse overige objecten

3. Inrichten monitoringssystematiek (i)

- Jaarlijkse update risicoprofielen

Behandeld door :
Bijlage(n) : Geen
Documentkenmerk(en) :

Uw brief van :
Uw kenmerk :
Pagina : 1 van 8
Ons kenmerk : Z/26/293469/1031903

- Koppeling met VTH-uitvoeringsprogramma 2027

4. Borgen in werkproces (i)

- Verplicht gebruik van risicoprofielen bij toezicht en handhaving

Resultaat

- Actueel overzicht van alle Rijksmonumenten
- Risico gestuurde prioritering
- Aantoonbare onderbouwing keuzes toezicht

Planning

- Q3 2026: Dataverzameling & systeeminrichting
- Q4 2026: Nulmeting en risicoanalyse
- Q1 2027: Implementatie in VTH-uitvoeringsprogramma
- Q4 2027: eerste actualisatie

Benodigde incidentele capaciteit

2026 1: 40 uur

2: 16 uur (in het UP2026 is 300 uur gereserveerd voor beoordeling monumenten)

2027 3: 8 uur

4: 8 uur

2. Beleid en uitvoering

2a. Vertaling beleid naar uitvoering

Doel

Beleidskaders concreet toepasbaar maken in VTH-praktijk.

Acties

- Vertaling omgevingsvisie, kerkenvisie en erfgoedbeleid naar:
 - Prioriteiten (bijv. kerken, leegstand, kwetsbare objecten)
 - Toezichtstrategie
- Opnemen in:
 - VTH-uitvoeringsprogramma 2027
 - Werkprotocollen o.a. overdracht vergunningen- toezicht

Resultaat

- Duidelijke koppeling beleid ↔ uitvoering
- Transparante prioriteitenstelling

Planning

- Q4 2026: vaststelling erfgoedbeleid 2026-2033
- Q1 2027: opname in VTH-uitvoeringsprogramma 2027
- Q1-Q2 2027: uitrollen en implementeren beleidsplan erfgoed

- 2027-2033: uitvoeringsprogramma erfgoedbeleid

Benodigde incidentele capaciteit

Opgenomen in uitvoeringsprogramma toekomstig Erfgoedbeleid 2026-2033

2b. Toepassen sancties (incl. boetes) (i)

Doel

Consequentie gericht handhaven bij overtredingen.

Acties

- Actualiseren handhavingsstrategie erfgoed
- Expliciet opnemen:
 - Bestuurlijke boete
 - Last onder dwangsom / bestuursdwang
- Opstellen **sanctieladder specifiek voor monumenten**
- Scholing toezichthouders en juristen

Resultaat

- Eenduidige en juridisch houdbare handhaving
- Toepassing LHSO
- Sneller optreden bij dreigende schade

Planning

- Q3 2026: beleidskader en sanctieladder
- Q4 2026: vaststelling handhavingstrategie erfgoed (rijksmonumenten)
- Q1 2027: implementatie en training

Benodigde incidentele capaciteit

2026 60 uur

2027: 64 uur

2c. Versterken VTH-beleidscyclus

Doel

Sluitende cyclus van: **doelen** → **uitvoering** → **monitoring** → **bijsturing**

Acties

- Formuleren KPI's/monitoring (i):
 - Aantal inspecties rijksmonumenten
 - Naleefpercentage
 - Aantal overtredingen
 - Soort overtredingen
- Opnemen in:

- VTH-uitvoeringsprogramma 2027 (vooraf)
- Kwartaalrapportages (voortgang)
- Jaarverslag (evaluatie)
- Ontwikkelen monitoring met dashboard (managementinformatie) (i)

Resultaat

- Inzicht in effectiviteit en bijdrage van VTH instandhouding Rijksmonumenten
- Aantoonbare verbetering

Planning

- Q1 2027: KPI-set vaststellen in uitvoeringsprogramma 2027
- Q2 2027: tussenrapportage uitvoeringsprogramma VTH 2027
- Q1 2028: jaarverslag VTH 2027

Benodigde incidentele capaciteit

2027: 20 uur

2028: 4 uur

3. Gemeentelijke Adviescommissie Mergelland

3a. Invulling aanbevelingen

Doel

Versterken van kwaliteit en capaciteit via regionale samenwerking.

Acties

- Analyse aanbevelingen commissie (2025) (i)
- Verkennen samenwerking (i):
 - Gezamenlijke adviseurs (erfgoed, restauratie)
 - Regionale toezichtpool
- Besluitvorming bestuurlijk vastleggen

Resultaat

- Efficiëntere inzet expertise
- Hogere kwaliteit advisering en toezicht

Planning

- Q3 2026: analyse en verkenning
- Q4 2026: besluitvorming
- Q2 2027: implementatie

Benodigde capaciteit

2026 40 uur

2027: 4 uur

3b. Versterking organisatie

Doel

Capaciteit en deskundigheid op orde brengen.

Acties

- Openstellen/invullen vacatures (i):
 - 1 fte Beleidsmedewerker erfgoed
 - 1 fte toezichthouder
 - 1 fte juridisch medewerker
- Opleidingstraject (i):
 - Beleidsmedewerker erfgoed
 - Vergunningverlener(s)
 - Toezichthouder(s)
 - Jurist(en)
- Koppelen aan concrete doelen (i):
 - Afhandeling overtredingen
 - Doorlooptijd aanvragen

Resultaat

- Aantoonbare verbetering uitvoeringskracht
- Minder achterstanden
- Juiste procedures

Planning

- Q3–Q4 2026, Q1 2027: invulling vacatures / inhuur
- Q1 2027: opleidingen medewerkers (opgenomen in toekomstig erfgoedbeleid 2026-2033)
- Q4 2027: evaluatie effect

Benodigde capaciteit

2026: 12 uur

2027: 12 uur

4. Toepassen instandhoudingsplicht

Doel

Volledig en juridisch correct uitvoeren van VTH-taken op dossierniveau.

Acties

1. **Instandhoudingsplicht koppelen aan VTH-beleid (i)**
 - Instandhoudingsplicht bestuurlijk vastleggen
2. **Standaardiseren werkprocessen (i)**
 - Inspectieprotocol (RCE-handreiking)
 - Vaste rapportageformats

3. Dossiervorming verbeteren

- Vastleggen:
 - Toezichtmomenten
 - Constateringen met vermelding toezichtsstrategie
 - Belangenafweging monumentwaarden

4. Kwaliteitsborging

- Interne toets (juridisch en inhoudelijk) (4-ogen principe)
- Steekproefcontrole dossiers

5. Actief toezicht

- Periodieke inspecties risicopanden
- Snelle opvolging signalen

Resultaat

- Juridisch houdbare besluiten
- Aantoonbare bescherming monumentale waarden

Planning

- Q4 2026: vaststellen Instandhoudingsplicht in VTH-beleid
- Q4 2026: protocollen gereed
- Q1 2027: implementatie in VTH uitvoeringsprogramma 2027
- 2027: Doorlopend: kwaliteitscontrole

Benodigde capaciteit

2026: 60 uur

2027: 8 uur

5. Doorzetten vergunningsaanvragen

Doel

Tijdige en zorgvuldige afhandeling van vergunningen.

Acties

- Prioriteren monumentendossiers
- Volgen van de juiste vergunningsprocedure
- Verbeteren interne afstemming (VTH – erfgoed – commissie)
- Monitoren doorlooptijden
- Inzetten vooroverleg met initiatiefnemers
- Overdracht vergunningen-toezicht

Resultaat

- Kortere doorlooptijden
- Betere kwaliteit aanvragen
- Toepassen juiste procedure

- Minder bezwaar/beroep

Planning

- Doorlopend (start Q3 2026)
- Q1 2027: eerste evaluatie doorlooptijden in jaarverslag VTH 2026

Integrale Hoofdplanning

Periode Belangrijkste mijlpalen

- Q3 2026 Start dataverzameling, organisatieversterking, samenwerking verkennen
- Q4 2026 Nulmeting, beleidsdoorvertaling, sanctieladder, protocollen
- Q4 2026 vastleggen juiste procedure
- Q1 2027 Implementatie systemen, beleid, instandhoudingsplicht
- Q2 2027 Eerste monitoring en rapportage
- Q3 2027 Evaluatie organisatie en samenwerking
- Q4 2027 Actualisatie risicoanalyse en bijsturing

Benodigde incidenteel capaciteit

2026: 238 uur (incl. opstellen PvA)

2027: 124 uur

- (i) Bij de verschillende onderdelen van het PvA is aangegeven of het incidentele (i) acties betreft. Voor de incidentele acties is de benodigde capaciteit opgenomen. De structurele capaciteit van de uitvoering zal worden meegenomen in het uitvoeringsprogramma VTH 2027. De benodigde capaciteit voor het uitrollen en implementeren van het erfgoedbeleid en opleidingen met betrekking tot erfgoed, zijn in het uitvoeringsprogramma van het erfgoedbeleid opgenomen en zijn niet meegenomen in de berekening van de benodigde capaciteit van dit PvA.

Projectmanagement

Teamregisseur team Bouwen

Begeleiding: Beleidsmedewerker Erfgoed en Beleidsadviseur VTH

Kritische succesfactoren

- Bestuurlijke commitment
- Beschikbare capaciteit en expertise (beleidsmedewerker Erfgoed is nog niet aanwezig, vacature is uitgezet. Extra jurist en toezichthouder dient nog te worden voorgelegd aan de raad)
- Goede informatievoorziening (data)
- Duidelijke prioritering
- Consistente procesbewaking uitvoering PvA

Tot slot:

Zoals hierboven al is vermeld loopt parallel aan dit PvA de opstelling van een nieuw erfgoedbeleid voor de gemeente en vindt er een gedeeltelijke overlapping plaats met het voorgaande PvA. De reikwijdte van dit beleidsplan omvat echter alle aspecten op het gebied van gebouwd erfgoed, inclusief het hele gebied van gebouwd erfgoed inclusief archeologie, aardkundige waarden, cultuurlandschap, groen en landschapselementen, historische infrastructuur en nederzettingen. Het erfgoedbeleid heeft een drietal hoofdthema's, te weten:

- (h)erkennen van erfgoed
- Verbeteren van kwaliteit en duurzaamheid van erfgoed
- Uitdragen en beleefbaar maken cultuurhistorisch erfgoed

Bij dit erfgoedbeleid is een uitvoeringsplan opgesteld dat de benodigde incidentele en structurele capaciteit als ook de benodigde kosten voor de inzet van externe deskundigen omvat. Dit uitvoeringsprogramma heeft betrekking op alle disciplines betrokken bij de uitvoering van het erfgoedbeleid en gaat dus verder dan alleen VTH. Verder is het uitvoeringsprogramma gepland voor de jaren 2027 tot 2033.